قالا تۈرمىسى جاندانا باستادى

(باسى 1 ـ بەتتە)

جەدەل جولدامانى قول قويىپ تاپسىرىپ العاندان كەيىن، ئۇرۇمچى قالاسىنىڭ تۈرمىسى ۋي چىن 7 جاستاغى قىزىن ھەرتىپ اۋتونومىيالى رايوندىق مۇراجايغا كەلدى. بۇكىل رايوندا 500گە جۇڭ مادەنىيەت الاڭ ـ سارايلاردىڭ ىركەس ـ تىركەس اشلۇىنا ىلەسە، اۋتونومىيالى رايوندىق مۇراجاي دا 3 ـ ايدىڭ 17 ـ كۈنى ەسگىن اشىپ كورەرمەن قابىلداي باستادى.

ساعات 12دەن 15 مينۇت وتكەندە، ەكسكۇرسيالاۋعا الدىن الا كەلىسكەن قالا تۈرمەندارى ئىبىر ـ بىرلەپ دەنە تەمپەراتۇراسىن ولشەتكەن سوڭ، ەسىك الدىندا ۇزىننان ـ ۇزاق قاتارعا تۇردى. "ۇنەمى بالامدى ەرتىپ مۇراجايعا، اسەمونەر سارايىنا بارىپ، بالامنىڭ تاريحتى جاقىن ارالقتان 'كورىپ'، اناۋۇرلىم كوپ مادەنىيەت ونەگەسىن قابىلداۋىنا مۇمكىندىك جايماسىن"، ـ دەدى ۋي چىن.

ئاپ ـ ساتتە تۇسكى اس ۋاقتى بولىپ قالىپتى، ساعات 14تە، دەنە تەمپەراتۇراسىن ولشەتكەننەن كەيىن، ئۇرۇمچى قالاسىنىڭ تۈرمىسى لي مەيچين مەن قىزمەتتەستەرى كادۋەلگى ورىنعا ـــ شىنجىڭچىڭ 6 ـ قاباتىنداعى حۋاماۋجيە ئەدەمدى تاعامدار ورىننا كەلىپ كىردى. لۇڭيە گوكۇي، ىلە ۋانزىتاڭى... دەگەن سياقتى بۇل ارانىڭ ەرەكشە ئەدەمدى تاعامدارى ادامنىڭ سىلەكەيىن شۇبىرتادى. ئەدەمدى تاعامدار الاتىن اۋزداعى ئىبىر مەترلىك كۇتۇ سىزىعىنىڭ سىرتىندا ادامدار تاعام بۇيىرتىپ، زاكاز جىبەرىپ، ئار ۇستەلگە بىردەن وتىرىپ، ئەدەمدى تاعامداردان مەيلىنشە ئالازاتتاندى.

"بۇل ئىزدىڭ تۇستەنەتىن 'بازامىز'، قازىر ئار كۈنى وزىمزگە تانىس دامنەن جەي الاتىن بولدىق"، ـ دەدى لي مەيچين.

قازىر ئۇرۇمچى قالاسىندا 20 مىڭنان استام اس ـ سۇ كاسپورىنىدارى مەن ساۋداگەرلەر جۇمىستى، ئوندىرىستى نەگىزىنەن قالپىنا كەلتىردى، تيانشاننىڭ وڭتۇستىگى مەن سولتۇستىگىندە دە دۇماندى بەينەلەر كورىندى.

ئەدەمدى تاعامدارمەن بىرگە، اۋىزعا الۋعا تاتيتىنى ادەمى كورىنىستەر. ئۇرۇمچى قالاسى حالىق باقشاسىندا، كۇننىڭ شۇلەن شۇاعىندا ادامدار قالىڭ كيىمدەرىن شەشىپ تاستاپ ئجۇردى. بايماق جۇگىرگەن، تەز جۇرگەن، سەيلدەگەن قالا تۈرمەندارى تۇس ـ تۇستان كورىندى. قارتا ويناعان قارتتار جاقتان ئالسىن ـ ئالى كوڭىلدى كۇلكى ەسەدى؛ ۇستەل دوپ تاقتاسى قاسىنان "بارەكەلدى!" دەپ كوتەرمەلەگەن داۋىستار جاڭعىرادى.

ساعات 17دەن 50 مينۇت وتكەندە، ئۇرۇمچى قالالىق حالىق كينوحاناسىنىڭ ىشىندە، «جازاتايىم ئولتىرۇ»، «حايۋانات تىڭشىلار مەكەمەسى»، «ازات . اقرعى قۇتقارۇ» سىندى 3 ۇلكەن فيلم كورەرمەندەرگە اسەرلى كورىنىستەرمەن ئاززات سيلاپ جاتتى.

ساعات 20دان 30 مينۇت وتكەندە، ىمرت ئۇيرىلدى. بۇل كەزدە چىن حۋا ەڭ سوڭعى جەدەل جولداماىنى جەتكىزىپ بولعان ەدى؛ ۋي چىننىڭ قىزى «مۇراجايدان ەستەلكتى» جازىپ جاتتى؛ ال لي لۇلۇ ئالى ترناق ساندەۋ دۇكەننىدە قاربالاستاپ جاتتى...

(باسى 1 ـ بەتتە)

سول كۇنى جۇمىستى قالپىنا كەلتىرگەن ئۇرۇمچى ـ لوپنۇر جوعارى قارقىندى تاس جولى اۋتونومىيالى رايوننىڭ "13 ـ بەسجىلدىق" جوباسىندا "كولدەنەڭ 6 لەنيا، تىك 6 لەنيا" تاس جول تورابى نەگىزگى قاڭقاسىنىڭ قۇرامداس بولىگى، ئۇرۇمچى باتىس ۆوكزالى ايقاسپالى كوپىرىنەن باستالىپ، لوپنۇر اۋدانىنىڭ قيىس شەعىسىنا بارىپ تىرەلەدى، ئارى لوپنۇردان 35 ـ تۇانعا دەيىنگى تاس جولى نىسانمەن تۇيىلسەدى، نىسان جولىنىڭ ۇزىندىعى 318.5 كيلومەتر؛ G315 جەلسىندەگى جەتمبۇلاق ـ چارقىلىق تاس جولى جەتمبۇلاق قالاشعىنىڭ شەعىسىنان 3 كيلومەتر جەردەن باستالىپ، چارقىلىق اۋدان قالاشعىنىڭ قيىس سولتۇستىگى مەن G218 جەلسىمەن تۇتاسقان جەردەن ايقاتايدى، چارقىلىق ـ نيە بولىگىندەگى تاس جول نىسانىن بويلاي تۇتاسادى، تاس جولدىڭ جالپى ۇزىندىعى 295.44 كيلومەتر؛ G575 جەلسىندەگى باركول ـ قۇمىل تاس جولى سولتۇستىكتە تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى اراتۇرىك اسكەري جىلقى فەرماسىنان باستالىپ، G7 بەيجىڭ ـ شينجياڭ جوعارى قارقىندى تاس جولىنىڭ كۇيسۇ جالعاسۇ جەلىسىمەن تۇتاسىپ، وڭتۇستىكتە G312 مەن S235 جەلسىنىڭ تۇيىلىسكەن جەرىندە S235 جەلسىمەن تۇتاسادى، جول لەنياسىنىڭ جالپى ۇزىندىعى 76 كيلومەتر.

اۋتونومىيالى رايوندىق قاتىناس ـ تاسىمال مەكەمەسىنىڭ ورىنباسار مەكەمەرمە دارەجەلى كادرى جاڭ مەيچۇان بىلاي دەپ تانىستىردى: بيىل رايونىمىز قاتىناس نەگىزدىك قۇرىلعىلارىنا 54 ميلليارد 200 ميلليون يۋان قارجى قوستى، مۇنىڭ ىشىندە قۇرىلىسى جالعاساتىن نىسان 35، جاڭادان جۇمىس باستايتىن نىسان 14. وسى جىلدىڭ ىشىندە مەملەكەت، ولكە تاس جولىنىڭ 1482 كيلومەترلىك نەگىزگى جەلىسى جاڭادان سالىنادى، جاڭالانادى، جوعارى قارقىندى تاس جول 5500 كيلومەتردەن اسادى، 3 اۋداندا جوعارى قارقىندى (1 ـ دارەجەلى) تاس جول تۇتاستىرىلادى، اۋدان، قالالاردا تۇگەلدەي 2 ـ دارەجەلى تاس جول تۇتاسادى، 10 مىڭ كيلومەترلىك اۋىل ـ قىستاق تاس جولى جاڭادان سالىنادى، جاڭالانادى.

نىساندارداڭ جۇمىستى قالپىنا كەلتىرۇىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ ئۇشىن، قاتىناس ـ تاسىمال مەكەمەگەرمەسى ارقايسى قۇرىلىس جۇرگىزەتىن ورىندارىدى قۇرىلىس جۇرگىزەتىن كاسپورىن قىزمەتكەرلەرىن ۇشاق، اۋتوكولىك، ارناۋلى پويەز سياقتىلارىدى جالعا الىپ، "تۇيىننەن تۇيىنگە" ئتاسىلىن قولدانۋ ارقىلى قۇرىلىس ورىنىنا بارۋعا، جۇمىس ورىنىنا ورالۋىنا مۇمكىندىك جاساۋعا سايكەستىرىپ ۇيىمداستىردى، ئۇرۇمچى قالاسى، قۇمىل قالاسى سياقتى جەرلەر نىسانعا ىستەيتىن جۇمىسكەرلەردىڭ قۇرىلىس ورىنىنا ورالۋىن، جابدىقتارداڭ قۇرىلىس ورىنىنا كىرۇىن بەلسەنە سايكەستىردى. ورىنالاستىرۇعا ساي، 3 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇننەن 4 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇننە دەيىن بۇكىل شينجياڭ بويىنشا قۇرىلىسى جالعاساتىن 35 نىسان ارتىنان جۇمىستى جاپپاي قالپىنا كەلتىرەدى، مۇنىڭ ىشىندە، 28 نىسان 3 ـ ايدىڭ سوڭىنان ىلگەرى جۇمىستى جاپپاي قالپىنا كەلتىرەدى، قالاندارى اۋا رايى سەبەبىنەن 4 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇننەن ىلگەرى جۇمىستى جاپپاي قالپىنا كەلتىرەدى.

رايونىمىز بيىل 10 اۋەجاي نىسانىن جاڭادان سالادى، جالعاستىرىپ سالادى

(باسى 1 ـ بەتتە)

ئتۇيىندى اۋەجاي نىسان قۇرىلىسىن جەدەل ىلگەرىلەتتى. جالعاستىرىپ سالاتىن 5 نىسان مىنالاردى قامتيدى: قاشقار، اقسۇ، قۇلجا اۋەجايىن وزگەرتىپ، كەڭەيتىپ سالۇ نىسانى، كەريا، موڭعۇلكۇرە اۋەجاي قۇرىلىس ينجەنەريالىق. 5 نىسانعا جالپى قوسلعان قارجى 3 ميلليارد 740 ميلليون يۋان، 2020 ـ جىلى ئبىر ميلليارد 950 ميلليون يۋان قارجى قوسۇ جوسپارلاندى. قازىر، جۇمىستى قالپىنا كەلتىرۇ جوسپارىن جاساپ بولدى، ئتۇرلى نىساندارداڭ جۇمىس ىستەيتىن جۇمىسشىلار ىلگەرىندى ـ كەيىندى جۇمىس باسىنا كەلدى.

شينجياڭ اۋەجاي توبى قۇرىلىس جۇرگىزۇدى ۇيىمداستىرۇ جوباسىن ساپالىلاندىرۇ ارقىلى جىل باسىندا جاسالعان جوسپارداڭ ۋاعىندا ورىندالۋىن جۇزەگە اسىرۇعا شىنايى كەپىلدىك ەتتى. مۇنىڭ ىشىندە كەريا اۋەجايى قۇرىلىس ينجەنەريالىق جۇڭگو حالقىنىڭ اۋياتسيا مەكەمەسى، اۋتونومىيالى رايون باسا نازار اۋدارىپ وتىرعان نىسان، بۇرىنعى جوسپار بويىنشا جىل سوڭىندا ىسكە قوسۇدى جۇزەگە اسىرۇعا بولادى؛ قۇلجا، اقسۇ اۋەجايىنا جاڭادان سالىناتىن تەرمينال عيماراتى دا جەكە ـ جەكە 7 ـ ايدا، 8 ـ ايدا ىسكە قوسۇدى جۇزەگە اسىرادى. سول كەزدە قۇلجا اۋەجايى حالقارالىق وتكەل يقۇاتىن جۇزەگە اسىرادى.

جاڭادان جۇمىس باستايىن 5 نىسان مىنالاردى قامتيدى: تۇرپان اۋەجايىنىڭ ۇشۇ اۋماعىن وزگەرتىپ، كەڭەيتىپ سالۇ قۇرىلىسى، تاشقورعان، شونجى، باينبۇلاق، باركول اۋەجايىن جاڭادان سالۇ ينجەنەريالىق. نىسانعا جالپى قوسلعان قارجى 4 ميلليارد 20 ميلليون يۋان، 2020 ـ جىلى ئبىر ميلليارد 240 ميلليون يۋان قارجى قوسۇ جوسپارلاندى. مۇنىڭ ىشىندە تۇرپان اۋەجايى ۇشۇ اۋماعىن وزگەرتىپ، كەڭەيتىپ سالۇ قۇرىلىس نىسانى جوسپارمەن 6 ـ ايدا قۇرىلىس جۇمىسىن باستايدى، سول جىلى ىسكە قوسۇعا كۇش سالۇدا. تاشقورعان نىسانى جەرگىلىكتى ورىننىڭ اۋا رايى شارتىنا جاعدايىنىڭ ىقپالى سەبەبىنەن 4 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى جۇمىس باستاۋدى جوسپارلادى؛ قالعان 3 نىسان بەلگىلەپ تەكسەرىپ بەكىتۇ كەزەڭىندە تۇر، 10 ـ ايدىڭ ايعاندا جۇمىس باستاۋ جوسپارلانعان.

ۋلتتىڭ گۇلدەنۋى جولىندا . درجۇرەك قۇربانداڭ شەجىرەسى

قاھارمان مالىمەت توپتاۋشى ئبولىم باستىعى جياۋ ۋانحاي

جياۋ ۋانحايدىڭ سۇرەتى (ماتەريال سۇرەت).

□ شينجۋا اگەنتىگى تاراتقان

شينجۋا اگەنتىگىنىڭ 1 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى شي ـ انان بەرگەن حابارى (ئتىلشى لي حاۋ). شانشي ولكەسى يجۇن اۋدانىنا ورنالاسقان سارى توپىراقتى ۇستىرتتەن "قاھارمان مالىمەت توپتاۋشى ئبولىم باستىعى" اتاعىن العان توڭكەرىستىك قاھارمان جياۋ ۋانحاي شىققان. سوعىس جىلدارىندا، ول جاۋ شىپىوندارىمەن كۇرەس جاساپ، حالىق اكىمياتىن قورعادى؛ بەيبىتشىلىك جىلدارى ول مۇناي ونەركاسىبى شەبىندە قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزىپ، ەلىمىزدىڭ مۇناي ىستەرىنىڭ دامۇى ئۇشىن ۇلەس قوستى.

جياۋ ۋانحاي، 1919 ـ جىلى 10 ـ ايدا شانشي ولكەسى يجۇن اۋدانىنىڭ شيسۇن اۋىلىندا دۇنيەگە كەلگەن. 1937 ـ جىلى 4 ـ ايدا يجۇن اۋدانى شباۋ قىستاعىندا جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولعان. سول جىلى 9 ـ ايدا جياۋ ۋانحاي شانشي ـ گانسۇ ـ نيڭشيا شەكارا وڭىرىنە بارىپ توڭكەرىسكە قاتىناسقان.

جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىس پەن ازاتتىق سوعىس مەزگىلىندە جياۋ ۋانحاي ۇزاق ۋاقىت قوعام حاۋىپسىزدىگى، قورعاۋ جانە مالىمەت توپتاۋ قىزمەتىمەن شۇعىلدانادى. جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىس كەزىندە، جياۋ ۋانحاي ىلگەرىندى ـ كەيىن گۇانجۇڭ بولىمشە رايونى شينجىڭ اۋداندىق امانداندىق ساقتاۋ ئبولىمىنىڭ حاتشىسى، ياۋشيان اۋداندىق امانداندىق ساقتاۋ ئبولىمىنىڭ باستىعى، چىشۇي اۋداندىق امانداندىق ساقتاۋ ئبولىمىنىڭ باستىعى سياقتى مىندەتتەردى وتەيدى.

شەكارا وڭىرىندەگى ەڭ جاس ئبولىم باستىعى بولعان جياۋ ۋانحاي ۇنەمى جاۋ يەلەگەن وڭىرلەرگە شىكەرىلەي كىرىپ، ئتۇرلى مالىمەتتەردى توپتايدى ئارى پارتيا ورتالىق كومىتەتى مەن 8 ـ ارمياعا شۇعىل قاجەت بولعان ئدارى ـ دارەمەك، رادىو ايپاراتىن، ىلتىق ـ وق، سوندداي ـ اق تۇرمىستىق بۇيىمدارىدى ساتىپ اكەلەدى. شي جۇڭشۇن جولداس ونى "شەكارا وڭىرىندەگى ەرەن جاس كادر" دەپ ماداقتاعان بولاتىن.

ازاتتىق سوعىسى مەزگىلىندە، جياۋ ۋانحاي شانشي ـ گانسۇ ـ نيڭشيا شەكارا ئوڭىرى گۇانجۇڭ مالىمەت توپتاۋ ئبولىمىنىڭ باستىعى، بارلاۋشىلار ئبولىمىنىڭ باستىعى، سانيۋان اسكەري باسقارۋ كومىتەتى قوعام امانداندىعىن قورعاۋ باسقارماسىنىڭ باستىعى، باۋجي ايماقتىق قوعام حاۋىپسىزدىگى باسقارماسىنىڭ ورىنباسار باستىعى سياقتى مىندەتتەردى وتەيدى.

حۇ زۇڭنان يان ـ انعا باسىپ كىرگەن شاقتا، شەكارا وڭىرىندەگى مالىمەت توپتاۋ ئبولىمىنىڭ باستىعى بولعان جياۋ ۋانحاي يۇي ساڭ جولداستىڭ باسشىلىعىندا پارتيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ سولتۇستىك شانشيدە اينالا ۇرىس سالۇى ئۇشىن كوپتەگەن ماڭىزدى مالىمەت دەرەكتەرىمەن قامداپ، جورىق جولىنا اسا كوپ كومەك كورسەتەدى، پىڭ دىحۋاي جولداس ونى "جياۋ ۋانحاي قاھارمان مالىمەت توپتاۋشى ئبولىم باستىعى" دەپ القايدى.

شي ـ اندى ازات ەتۇ ملتىق ئۇنى ئالى تولاستاماي جاتىپ، ۇيىم جياۋ ۋانحايدى دەرەۋ باۋجيعا جىبەرىپ قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسىنىڭ باستىقتىعىنا تاعايىندايدى. ىلە ـ شالا، جياۋ ۋانحاي تاعى دا شي ـ انعا قايتۇ بۇيىرىعىن تاپسىرىپ الادى، 30 جاس قورعاۋشى كادردى باستاپ، شيليانشان تاۋىنىڭ ەتەگىندەگى يۇيمەن مۇناي كەنىن وتكىزىپ الۋعا بارىپ، اسكەري ۋاكىل، اماندىق قورعاۋ باسقارماسىنىڭ باستىعى بولادى. وسدان باستاپ، جياۋ ۋانحاي سوعىس ئومىرىن تامامدايدى.

جاڭا جۇڭگو قۇرىلعاننان كەيىن، جياۋ ۋانحاي ىلگەرىندى ـ كەيىندى جۇڭگو مۇناي سەرىكتەستىگى اسكەري باسقارۋ